

He whakamarama mo nga kaupapa i nga pukapuka i taia ai.
i tuhia ai ranei tenei waiata:—

B.3/87.—Kei te reo Maori tonu nei. Kei reira e kiia ana na Tamai-
kakea mo tana tamaiti. He maha nga wahi e tahapa ana.
E kiia ana ko Ira me Pupuhi he wahine.

Kei reira te whakamarama mo Hingarae, he toka kei
Whakatane. Ko Hingarae, Toka-a-Houmea, Tapanaua he
maramara katoa enei no Maungapohatu. I te haerenga mai
o Maungapohatu o Putauaki, o Moutohora i Te Matau-a-Maui
rokohanga mai e te awatea kua rere mai enei maramara ki
Whakatane.

M.211.—Kei te reo turehu. E kiia ana i reira he waiata na te wairua.
Kei te tika te whakahua i te ingoa nei "Hingarae."

M.M.169.—Kei te reo Maori. E kiia ana he waiata oriori a te
Wairua i te hikihikitanga tamaiti. I waiatatia e taua wairua
i runga i te whare i tona mauranga ai i te tamaiti: ko te whaea
i te ngaro ke. Ko te take o te oriori he whakangaro i te tangi
a te tamaiti, e hamama ana hoki ki te tangi.

S.L.268.—Kei te reo turehu, engari i rereke ano i etahi i tuhia ra ki
te reo turehu. Ko te ahua o tenei he mea kapo i nga wahi
tawhiti mai i te iwi nana te waiata.

¹Hauraro.—Ki etahi "hautonga."

²Kaku.—He kuka no te harakeke kua takirihia te whitau, te muka.

³Arikirau.—Kei te ngaro tenei.

⁴Kore ra, etc.—Ki etahi "Hore pea e tae atu ko."

⁵Miroi.—He kohatu tamiro i te whitau.

⁶Hingarae.—Kua whakamaramatia i runga ake ra.

⁷Te Ngahue.—Mehemea na Ngatiawa tenei waiata he rangatira tenei
no Whakatane. I mate i te wa o nga whawhai a Ngapuhi.

⁸Hinerau.—He hau.

⁹Heiawe.—Ki etahi "Waiawe."

¹⁰Rangititoko.—Kei te ngaro tenei.

84.—HE WAIATA AROHA.

Na NGATI-WHAKAHEMO.

Ko nga kupu o te waiata nei he mea tango mai i te pukapuka
a Elsdon Best (B.3/88), i ta T. Turi hoki (T. Turi. 51), a e
tukua atu ana ki te kimi i ona tino whakamarama. Ko te ahua
o te wahi i whakakaupapatia ai tenei waiata kei te taha tai i tua
mai o Maketu, kei Pukebina. Ko Ngati-Whakahemo te iwi kei
reira; na reira ka whakamau pera te patai. He waiata reka
tenei, kei nga wahi katoa e waiatatia ana.

(Ref. B.3/88, T. Turi. 51.)

Kaore¹ te aroha e huri i runga² ra o
Aku kiri kanohi, he hana kia mapuna³ te
Roimata i aku kamo, e.

Me aha te aroha e mauru⁴ ai ra?

'Mai⁵ ki pikitia te hira⁶ kai te Pare-o-te-
Rawahirua, kia mihi atu au te
Ripa ki Matawhau⁷; naku ia na koe ko—
I huri ki te tua, i.

Pere⁹ taku titiro te au kai te moana o
Tuhua¹⁰ i waho, he rerenga *hipi*¹¹ mai no—
Hou, e Te Kiore¹², hei kawē i ahau ki
Tai o nga muri, kei maru tata hau te
Whakamau ki te iwi, e.